

Tradície spojené s chovom koní plemena lipican ako súčasť nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva**Tlačová správa**

V stredu, 25. marca 2020 v Paríži, osem štátov v koordinácii Ministerstva kultúry Slovinskej republiky podalo nomináciu prvku *Tradície spojené s chovom koní plemena lipican* do UNESCO Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva.

Sekretariát Dohovoru na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva vzhľadom na mimoriadnu situáciu akceptoval podpisy spoločnej nominácie v elektronickom formáte (miesto pôvodne plánovanej slávnostnej ceremónie spojenej s podpísaním nominácie). Na základe splnomocnenia MK SR, nomináciu podpísal veľvyslanec a stály delegát pri UNESCO, jeho excelencia Igor Grexa.

Za vypracovaním nominácie za Slovenskú republiku stojí tím zložený z pracovníkov Centra pre tradičnú ľudovú kultúru pri SLUK-u, Ústavu etnológie a sociálne antropológie SAV, Ministerstva kultúry SR a v neposlednom rade komunita nositeľov prvku z Národného žrebčína Topolčianky, š. p.

Medzinárodná nominácia ôsmich európskych krajín predstavuje vzhľadom na počet zúčastnených krajín veľmi náročný proces. Zdôrazňuje však spoločné dedičstvo spájajúce spoločenstvá a štáty na miestnej, národnej a medzinárodnej úrovni. Poukazuje na to, že UNESCO Dohovor na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva z roku 2003 podporuje spoločnú ochranu prvkov nehmotného kultúrneho dedičstva presahujúcich jazykové a štátne hranice, čím podporuje dialóg a porozumenie. Zápis do Reprezentatívneho zoznamu UNESCO posilní spoluprácu a vytváranie sietí všetkých zainteresovaných strán zapojených do ochrany prvku.

Pri príprave nominácie sa stretli predstavitelia národných žrebčínov a súkromných chovateľov, odborníci na nehmotné kultúrne dedičstvo i ďalší odborníci v oblasti kultúry a výskumníci, ako aj miestne komunity zo všetkých zúčastnených krajín. Proces prípravy nominácie koordinovalo Ministerstvo kultúry Slovinskej republiky.

Medzivládny výbor Dohovoru na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO bude o spise rozhodovať na svojom 16. zasadnutí v decembri 2021.

Živé dedičstvo spája osem krajín v Európe

Od založenia žrebčína v Lipici v roku 1580 sa chov koní plemena lipican rozšíril do oblastí dnešnej Bosny a Hercegoviny, Chorvátska, Maďarska, Rakúska, Rumunska, Slovenska, Slovinska a Talianska. Tento prvok spája nositeľov a zainteresovaných ľudí z ôsmich krajín napriek meniacim sa politickým systémom už viac ako 450 rokov. Nositelia uchovávajú znalosti spojené s chovom koní plemena lipican, ktorý je založený na pute dôvery medzi človekom a koňom, ako súčasť spoločného kultúrneho dedičstva.

Lipicanský kôň sa vyznačuje dlhovekosťou, vynikajúcou výdržou, dobrým a silným charakterom, učelivosťou a atletickými schopnosťami. Na získanie zručností a znalostí chovateľov koní sú potrebné roky až desaťročia odbornej prípravy a prenosu znalostí. Toto známe plemeno koní je dodnes neoddeliteľnou súčasťou jazdeckého športu, ale i slávnostných udalostí. Zohráva významnú úlohu v každodennom kultúrnom a spoločenskom živote komunit v obciach v okolí štátnych žrebčínov i tam, kde žijú súkromní chovatelia.

Široká škála kultúrnych a spoločenských praktík, vedomostí a zručností, ústnych tradícií, slávnostných udalostí a jazdeckých športov spojených s chovom lipicanských koní inšpirovala zástupcov z Bosny a Hercegoviny, Chorvátska, Maďarska, Rakúska, Rumunska, Slovenska, Slovinska a Talianska aby prvok Tradície chovu lipicanských koní nominovali na zápis do Zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO.

Kone plemena lipican zohrávajú v týchto krajinách po stáročia symbolickú úlohu a dodnes reprezentujú rôzne spoločenstvá. Lipicany sú neoddeliteľnou súčasťou miestnych osláv a slávností ako sú tradičné svadby, karnevalové sprievody, prehliadky, folklórne podujatia, výstavy chovu koní, tradícia zháňania koní z alpských pasienkov začiatkom jesene a požehnanie koní pri rôznych príležitostiach. Rovnako ich zobrazenia nájdeme na rôznych predmetoch ako sú mince, bankovky, kovania, štítky či poštové známky. Ich symbolická hodnota sa sprostredkováva cez ústne tradície ako rozprávania či ľudové piesne a svedčí o úzkom emocionálnom spojení medzi koňmi a ľuďmi, ktorí sa o nich starajú. Chov koní hrá úlohu aj v živote širšej komunity, napr. v hipoterapii, športe (jazda na koni, jazda na kočiari) a predstaveniach inšpirovaných klasickým jazdectvom Španielskej jazdeckej školy vo Viedni.